

GRAD TUZLA

Budžet za građane

2019.

UVODNA RIJEČ GRADONAČELNIKA
JASMINA IMAMOVIĆA

Zašto „Budžet za građane“

Dragi sugrađani,

Pred vama je „Budžet za građane“ – građanski vodič koji na jednostavan način prikazuje kako će se prikupljati i trošiti novac iz budžeta Grada Tuzla tokom 2019. godine.

„Budžet za građane“ ima za cilj da javnosti omogući bolji uvid i razumijevanje načina na koji lokalne vlasti planiraju, raspodjeljuju i troše sredstva iz budžeta Grada. S obzirom na to da novac stiže u budžet Grada od poreskih obveznika, naša je obaveza da njime raspolažemo u najboljem interesu zajednice i da građanima predstavimo tačne i razumljive podatke o izvorima prikupljenog novca i njegovom trošenju.

Građanski vodič kroz budžet namijenjen je svim građanima koji žele da budu obaviješteni o planovima lokalne samouprave za prikupljanje i trošenje novca i da prate realizaciju postavljenih ciljeva.

Nadamo se da će ovaj dokument objasniti ključna pitanja i tako učiniti Budžet pristupačnijim i razumljivijim.

Budžet za građane

Novac kojim na osnovu svojih **budžeta** raspolažu institucije vlasti na svim nivoima je novac građana. Prihodi vlasti dolaze od građana kroz poreze (na prodaju roba i usluga, dohodak, plate, imovinu...) i plaćanje raznih taksi i naknada. Pored ovoga, prihodi dolaze od **koncesija** za iskorištavanje prirodnih resursa koji su dio nacionalne baštine pa pripadaju svim građanima. Institucije vlasti su odgovorne za sredstva u okviru budžeta, te odlučuju u ime građana o raspodjeli prikupljenih sredstava.

Imajući u vidu da je budžet i odraz lokalnih **javnih politika**, jasno je zbog čega u zemljama s razvijenom demokratskom kulturom postoji značajan interes javnosti za mnoga pitanja koja se tiču budžeta. U skladu s tim, zadatak organa lokalne samouprave (općine ili grada) jeste da obezbijedi javnost rada i pruži informacije o svim bitnim pitanjima u procesu kreiranja, usvajanja i izvršenja budžeta.

Budžet za građane je dokument koji sažima i pojašnjava osnovne informacije iz budžeta, kako bi što većem broju građana bio razumljiv.

Treba napomenuti da je sadržaj ovog dokumenta u potpunosti pripremljen uz učešće velikog broja građana Tuzle. Tokom pripreme samog dokumenta izvršene su brojne individualne i grupne konsultacije sa građanima, predstavnicima savjeta mjesnih zajednica, te predstavnicima nevladinih organizacija.

Budžet je akt kojim se predviđaju svi prihodi i rashodi u jednoj budžetskoj godini.

Koncesija – Odobrenje nadležnog organa koje se daje fizičkim ili pravnim licima za obavljanje određene djelatnosti ili korištenje određenih resursa, u skladu sa propisanim uslovima.

Javne politike – Plan ili smjer djelovanja vlasti.

Budžet za građane je pojednostavljen i ilustrativan prikaz određenih dijelova Budžeta Grada.

Ko finansira pojedine nadležnosti?

Grad Tuzla, kao jedinica lokalne samouprave u Federaciji BiH, obavlja poslove iz samostalne nadležnosti i poslove koji su mu preneseni posebnim zakonima. Stoga je veoma bitno pojasniti ko finansira određene nadležnosti i poslove, a koji od njih se vrše na lokalnom nivou. (Tabela 1)

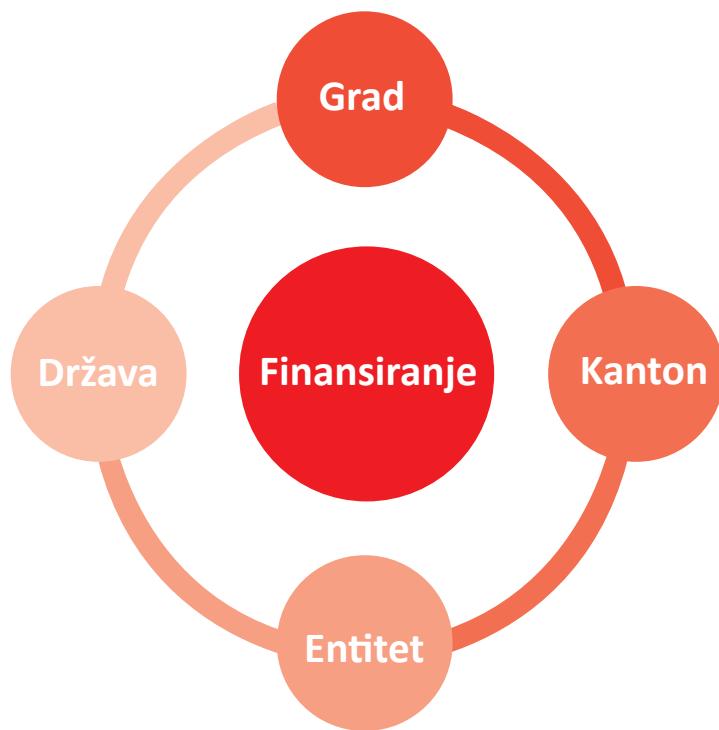

Tabela 1.: Finansiranje nadležnosti (zakonska obaveza i fakultativno finansiranje, u skladu sa opredjeljenjem lokalne politike).

Učešće Grada u finansiranju	Potpuno finansira Grad	Uglavnom finansira Grad	U manjoj mjeri finansira Grad	Ne finansira Grad
Obrazovanje			x	
Opća uprava (matični ured, reg. birača, javna uprava, civilna zaštita...)	x			
Zdravstvena zaštita			x	
Socijalna zaštita			x	
Kultura		x		
Urbanizam, prostorno uređenje, stambena politika	x			
Komunalne i druge javne uslužne djelatnosti	x			
Zaštita okoline			x	
Saobraćaj – transport				x
Privreda (poljoprivreda, trgovina, zanatstvo, šumarstvo, ugostiteljstvo...)			x	

Kako teče budžetski proces?

Budžetski proces –

Proces koji obuhvata sve korake pri kreiranju i usvajanju budžeta.

Budžetski proces se zasniva na analizi ostvarenja prihoda u proteklom periodu, procjenama **ekonomске osnove**, prioritetnim ciljevima i poslovima iz nadležnosti Grada, planiranim projektima i programima. Donošenje budžeta Grada propisano je Zakonom o budžetima FBiH, kojim su utvrđeni postupci/koraci i krajnji rokovi u pripremanju, izradi i usvajanju budžeta.

Aktivnosti započinju u fabruaru mjesecu, pripremom i analizom **DOB**-a za Grad Tuzlu, te slanjem Uputstva za izradu Budžeta budžetskim korisnicima. Na osnovu budžetskih zahtjeva korisnika budžeta Grada, Odjel za finansije vrši usaglašavanja i pristupa izradi Nacrtu budžeta, zatim pribavlja mišljenje i preporuke Ministarstva finansija. Nacrt utvrđuje Gradsko vijeće nakon čega slijede javne rasprave o Nacrtu. Poslije provedenih javnih rasprava i pribavljene saglasnosti Ministarstva, Gradsko vijeće razmatra i usvaja definisani Prijedlog budžeta. Usvojena budžetska dokumenta se objavljaju i dostavljaju Ministarstvu finansija. Aktivnosti za donošenje budžeta traju do 31. decembra tekuće godine.

U narednoj godini planirani budžetski okvir se realizuje, a raspoloživa sredstva se troše prema utvrđenim namjenama i planu, o čemu se kvartalno izvještava Gradsko vijeće. Ostvarenje budžeta se analizira, nadzire i prati, a u slučaju odstupanja vrše se izmjene budžeta po istoj proceduri. Nadležni organi vrše kontrolu i reviziju izvršenja budžeta i izvještavanja. Slijedi grafički prikaz budžetskog ciklusa.

Ekonomska osnova –

Materijalna dobra koja omogućavaju društvenu i individualnu egzistenciju čovjeka.

DOB –

Dokument okvirnog budžeta je akt koji sadrži makroekonom-ske projekcije i prognoze priliva i odliva budžet-skih sredstava za naredne tri go-dine, a na kom se zasniva priprema i izrada godišnjeg budžeta.

Grafikon 2: Budžetski ciklus sa naglaskom na mjesecu kada se građani mogu uključiti (polja označena crvenim) i kako to mogu da učine.

Opći (makroekonomski) okvir za donošenje budžeta

Ekonomска aktivnost u BiH tokom proteklih nekoliko godina jedva da se povećavala. Projekcije za 2019–2021. godinu podrazumijevaju nastavak postepenog poboljšanja u zemljama

okruženja koje bi trebalo dodatno ojačati rast investicija.

Fiskalni –
koji se tiče blagajne vlasti, koji se odnosi na blagajnu vlasti.

Indirektni porezi –
Uvozne i izvozne carine, akcize, porez na dodatnu vrijednost i sve druge poreze obračunate na robu i usluge, uključujući poreze na promet i putarine.

Makroekonomski okvir – Odnosi se na funkcionisanje i upravljanje ekonomijom u cjelini većoj od lokalnog i državnog nivoa.

Blagi ekonomski rast koji se predviđa u 2019. godini odrazit će se na **fiskalni** bilans u Federaciji BiH koji je do sada pokazivao deficit svih nivoa vlasti. Zbog toga je neophodno, pored smanjenja javne potrošnje, obezbijediti nedostajuća sredstva od međunarodnih finansijskih institucija.

Polazeći od makroekonomskih i fiskalnih pokazatelja, za naredni srednjoročni period očekuje se blago povećanje prihoda od **indirektnih** i **drektnih poreza**, kao i neporeznih prihoda, s tim da treba imati u vidu ograničene fiskalne kapacitete u kojima će budžeti na svim nivoima vlast funkcionisati u ovom periodu.

U narednom periodu Grad Tuzla će imati kao prioritet da u okviru svojih nadležnosti poduzme sve mjere na poboljšanju fiskalnih kapaciteta i jačanju fiskalne održivosti, tim prije što su ukupna kretanja u BiH konstantno izložena visokom deficitu tekućeg računa, što se odražava i na prostor Tuzlanskog kantona, a time i Grada Tuzla.

Karakteristična je i činjenica da se prilikom pripreme i usvajanja budžeta na svim nivoima vlasti, posebna pažnja mora posvetiti povećanju iznosa sredstava namijenjenih za otplatu unutrašnjeg i vanjskog duga, što predstavlja dodatno opterećenje za provođenje mera fiskalne stabilizacije i provođenju zacrtanih strateških ciljeva.

Na kraju, treba napomenuti da se budžet Grada u potpunosti oslanja na ove makroekonomski pokazatelje i projekcije imajući u vidu propise koji u proporcionalnom iznosu vrše raspodjelu određenih poreskih i neporeskih prihoda.

Za skoro većinu poreskih i neporeskih prihoda su definisana pravila njihove raspodjele za određene nivoje vlasti (država-entitet-kanton-grad/općina).

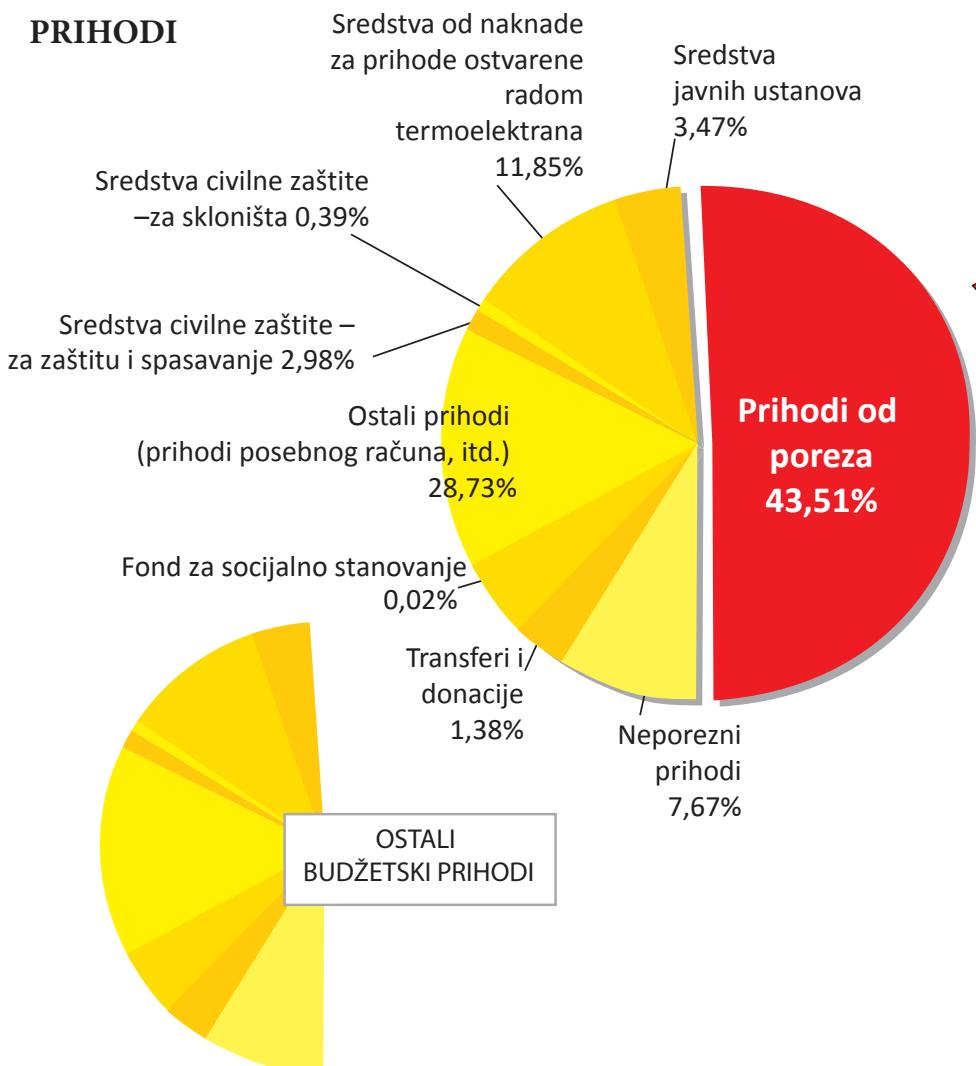
Direktni porezi –

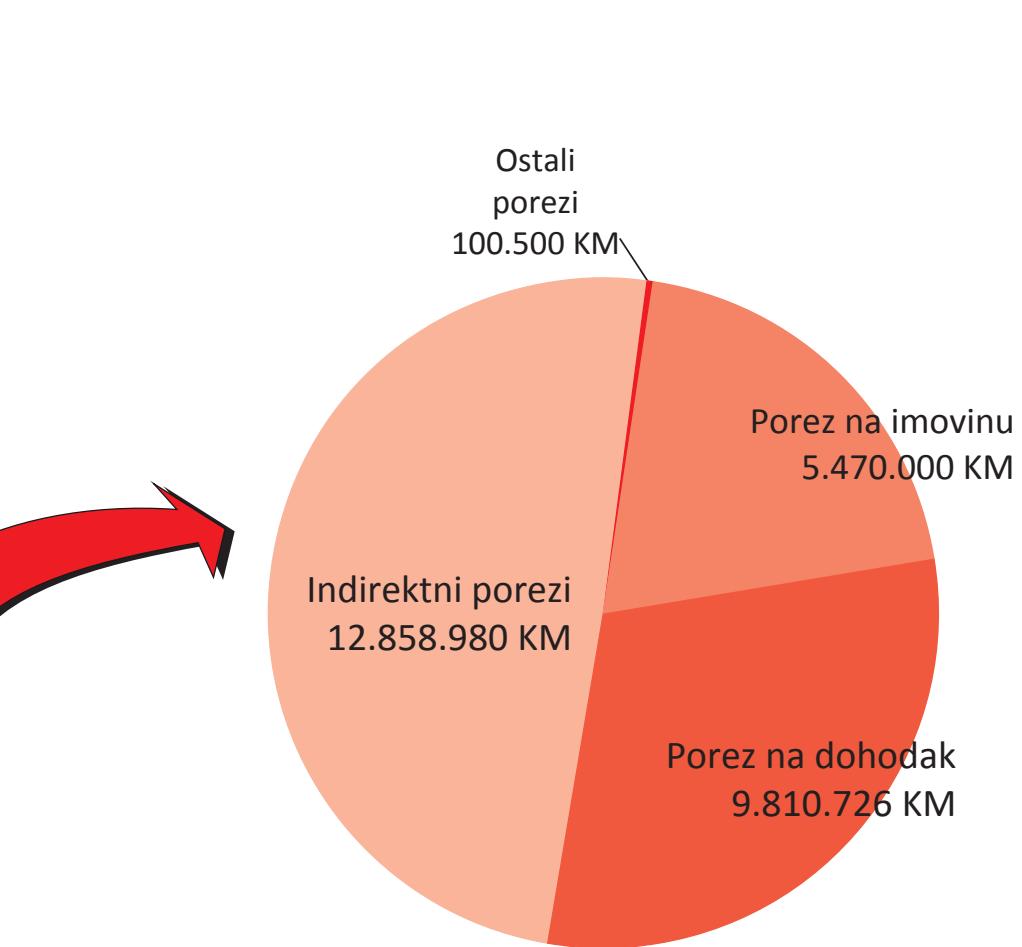
Riječ je o porezima koji se nameće na trajnijoj osnovi i porezni obveznik ih direktno plaća poreznim vlastima (npr. porez na dohodak, na imovinu, na prinose, na nasljedstvo, poklone i slično). Direktni porezi su oni koji direktno pogađaju imovinu, dohodak ili prihod poreskog obveznika, a indirektni porezi su oni koji pogađaju potrošnju.

Kako se puni budžet

Grada Tuzla?

PRIHODI

**Ukupna sredstva budžeta Grada,
koja su planirana za 2019. godinu
iznose 64.905.585,00 KM.**

Budžet Grada Tuzle se najviše puni iz prihoda koji se dijele između lokalnog i viših nivoa vlasti (PDV-a, poreza na dohodak, te određenih naknada i **transfera**), a koji čine više od 50% budžeta. **Na ove prihode lokalna zajednica ne može uticati.**

Transfer –

Doznaka sredstava sa jednog na drugi račun, najčešće sa jednog na drugi nivo vlasti, ili sa jednog na drugog budžetskog korisnika.

Prihod koji se u 2015. godini prvi put pojavljuje u Budžetu Grada Tuzla proizilazi iz sredstava od naknade ostvarene radom Termoelektrane. On je značajan za pokrivanje dijela rashoda Grada i tokom 2019. godine. U Budžetu za 2019. godinu planirana su sredstva u iznosu od 5 miliona KM. Naime, Zakon o izdvajanju i usmjeravanju dijela prihoda preduzeća ostvarenih radom Termoelektrana (Službene novine FBiH, broj: 80/14) obavezuje javna preduzeća i druga pravna lica koja ostvaruju prihod radom termoelektrana da jedinicama lokalne samouprave u FBiH plaćaju novčane naknade za prostore na kojima su izgrađene termoelektane ili na kojima se nalaze instalacije za proizvodnju električne energije, odlagališta šljake, pepela i sličnog otpada nastalog radom termoelektrana, te deponije uglja.

Sredstva od naknade za prihode ostvarene radom termoelektrana koriste se namjenski za poboljšanje životnih uslova građana, a naročito za:

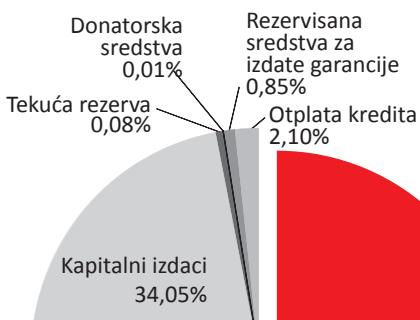
- finansiranje ili učešće u finansiranju projekata iz oblasti zaštite okoliša, energetske efikasnosti i sl.
- izgradnju komunalnih infrastrukturnih objekata, kao i gradnju objekata za poboljšanje zdravlja i kvaliteta života (vodovod, kanalizacija, centralno grijanje, lokalni putevi, zdravstveni objekti i oprema i sl.), te
- finansiranje projekata za lokalni ekonomski razvoj.

Gdje se raspoređuje budžetski novac ?

Budžetom za 2019. godinu se planiraju rasporediti sredstva za finansiranje rashoda i izdataka u iznosu od 64.905.585,00 KM

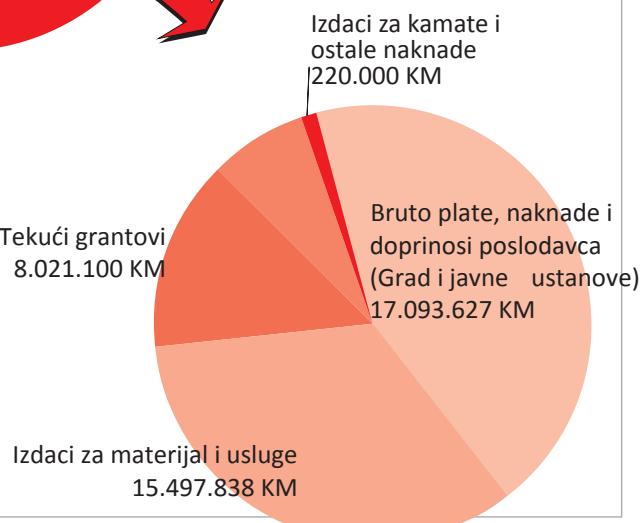
Javna potrošnja –
To su svi izdaci Grada u najširem smislu, za obavljanje zakonom predviđenih funkcija.

RASHODI

Kapitalni izdaci –
Izdaci za nabavku imovine čiji je vijek duži od jedne godine.
Na primjer: za izgradnju rasvjete, cjevovoda, kanalizacije, rekonstrukciju doma zdravlja, gradskog stadiona, poslovne zone itd.

Grantovi –
Predstavljaju specifične izvore finansiranja, koje dodjeljuju međunarodne organizacije, državne institucije..., a namijenjeni su, prije svega, preduzećima, NVO, školama, općinama, bolnicama i svim drugim institucijama, odnosno pravnim i fizičkim licima kojima je potreban dodatni izvor finansiranja.

Tekući rashodi –
Troškovi bez kojih Grad ne bi mogao da funkcioniše. Oni se odnose na troškove zajedničke komunalne potrošnje i troškove rada Gradskog vijeća, gradске uprave, javnih ustanova, sporta, kulture i ostalih

Budžetska rezervna

– Novčana sredstva koja se u budžetu izdvajaju za hitne i neplaniране situacije.

Kada posmatramo strukturu budžetske potrošnje, vidljivo je da se u 2019. godini najviše sredstava namjerava izdvojiti za **tekuće rashode** i to 62,91% od ukupno predviđenih rashoda. Za kapitalne izdatke je predviđeno 34,05% od ukupno predviđenih rashoda, dok se za otplate kredita namjerava izdvojiti 2,10% rashoda za 2019. godinu. Tekuća **budžetska rezerva** iznosi 0,08% predviđenih rashoda. U okviru tekuće potrošnje, značajni izdaci se odnose na troškove zajedničke komunalne potrošnje, na lična primanja uposlenika u gradskoj upravi i javnim ustanovama, naknade vijećnicima, radnim tijelima vijeća i savjetima MZ i tekuće grantove koji se izdvajaju za finansiranje socijalne zaštite, sporta, kulture i ostalih aktivnosti za nevladine organizacije.

Kao i prethodnih godina, najviše sredstava se planira potrošiti u stambeno-komunalnu oblast i oblast društvenih djelatnosti. Za izdatke kojim se finansiraju nadležnosti ove dvije službe (Služba za ekonomski razvoj i društvene djelatnosti sa javnim ustanovama i Služba za komunalne poslove, izgradnju i poslove mjesnih zajednica) u Budžetu za 2019 godinu, planiraju se sredstva u iznosu od 44.557.734,00 KM ili 68,64 % ukupno planiranih rashoda. Struktura potrošnje se može posmatrati i po oblastima tj. namjeni/funkciji utroška predviđenih sredstava.

Koliko smo zaduženi?

Ukupno zaduženje Grada Tuzla po osnovu korištenih kredita za izgradnju objekata komunalne infrastrukture na dan 31.12.2018. godine iznosi 7.190.006,59 KM (glavnica i kamata).

Obaveze po preuzetim zaduženjima se uredno servisiraju, te se u 2019. godini planira 1.580. 000 KM za otplatu kredita.

Predviđena sredstva za kapitalne projekte (komunalne)infrastrukture

Prema Budžetu Grada Tuzla za 2019. godinu, 8 najvećih kapitalnih projekata komunalne infrastrukture odnose se na izgradnju vrelovodne mreže, izgradnju i rekonstrukciju puteva, izgradnju vodovodne i kanalizacione mreže, izgradnju poslovne zone Kreka-sjever, te izgradnju javne rasvjete i izgradnju stadiona Tušanj.

	Ukupno
Izgradnja vrelovodne mreže	4.731.500 KM
Izgradnja i rekonstrukcija puteva	5.383.400 KM
Izgradnja vodovodne i kanalizacione mreže	2.928.153 KM
Izgradnja Poslovne zone Kreka-sjever	100.000 KM
Izgradnja javne rasvjete	894.700 KM
Izgradnja mostova	631.000 KM
Izgradnja stadiona Tušanj	1.389.220 KM
Zanavljanje javnih dobara	800.000 KM

Kapitalni projekti

– Projekti izgradnje i kapitalnog održavanja zgrada i građevinskih objekata infrastrukture od interesa za lokalnu zajednicu, uključujući usluge projektnog planiranja koje su sastavni dio projekta, obezbjeđivanje zemljišta za izgradnju, kao i projekti koji podrazumijevaju ulaganja u opremu, mašine i drugu nefinansijsku imovinu, a u funkciji su javnog interesa.

Izdvajanja u oblasti poduzetništva i poljoprivrede

U 2019. godini je predviđena budžetska podrška u iznosu od 746.000 KM. Pored kapitalne podrške za plasteničku proizvodnju – nabavka novih plastenika i obezbjeđenje repromaterijala, planirana je podrška i za voćare, pčelare, za proizvođače u oblasti proizvodnje mlijeka i mesa, obezbjeđenje stočne hrane, kao i edukacija poljoprivrednih proizvođača kroz različite vrste seminara.

Ukupno za 2019.

Transfer za rad RPC Tuzla "Inkubator Lipnica"	150.000,00
Transfери – JP“BIT Centar Tuzla	65.000,00
Tekući grant za finansiranje projekata iz oblasti poduzetništva	30.000,00
Učešće grada u projektima EU i drugih međunarodnih organizacija	98.000,00
Grantovi za razvoj primarne poljoprivredne proizvodnje	100.000,00
Grant za podršku privatnim preduzećima i poduzetnicima	100.000,00
Grant za aktivnu politiku zapošljavanja	50.000,00
Grantovi neprofitnim organizacijama – udruženja poljoprivrednika	23.000,00
Transfer za rad – Gradsко udruženje samostalnih privrednika	20.000,00
Izgradnja Poslovnih zona	100.000,00
Izrada projektne dokumentacije za potrebe lokalnog razvoja	10.000,00
Ukupno	746.000,00

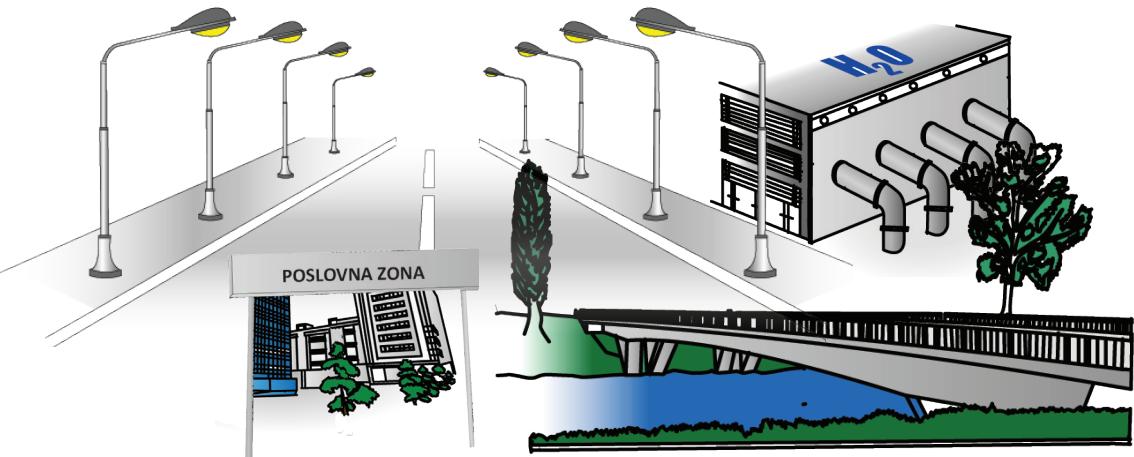

Izdvajanja u oblasti komunalnog sektora i gradske putne infrastrukture

Za tekuće održavanje u oblasti komunalnog sektora, uključujući zaštitu životne sredine prema zakonskim obavezama, planirano je da se potroši 7.823.000 KM. Struktura izdvajanja za tekuće održavanje u ovoj oblasti se vidi na sljedećoj slici.

Najveći izdaci se odnose na tekuće održavanje puteva 1.980.000 KM, dok je za funkcionisanje javne rasvjete predviđeno 1.400.000 KM. Za održavanje higijene je predviđeno 900.000 KM. Značajna su i izdvajanja za održavanje zelenih površina (750.000 KM) i rad zimske službe (470.000 KM).

Izdvajanja u oblasti obrazovanja

Ovdje se prvenstveno posmatra izdvajanje u oblasti predškolskog obrazovanja za rad Javne ustanove „Naše dijete“.

U Budžetu za 2019. godinu ova izdavanja iznose ukupno 3.085.800 KM, od čega 1.200.000 KM iz budžetskih sredstava, i 1.885.800 KM iz vlastitih prihoda, a koje ostvaruje JU Obdanište „Naše dijete“ iz Tuzle, po osnovu cijene boravka djece predškolskog uzrasta u ovoj ustanovi. Izdvajanje za predškolsko obrazovanje predstavlja 4,75% od ukupnih budžetskih rashoda.

Izdvajanje za predškolsko obrazovanje
4,75%

Ostali budžetski rashodi 95,25%

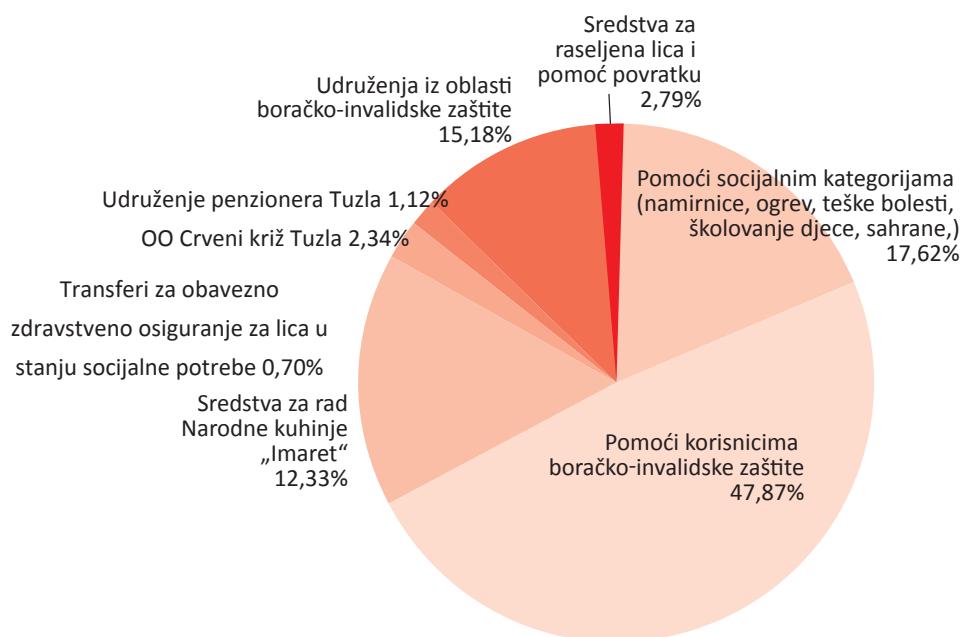

Izdvajanja za socijalno ugrožene

Pružanje pomoći socijalno ugroženom stanovništvu Grada Tuzla vrši se putem dodjele jednokratnih pomoći građanima koji se nalaze u teškoj socijalnoj situaciji i dodjele jednokratnih pomoći korisnicima boračko-invalidske zaštite, a u skladu sa pravilima utvrđenim od strane Gradskog vijeća Tuzla.

Značajna pomoć ovim osobama pruža se i indirektno putem finansiranja aktivnosti Narodne kuhinje „Imaret“, OO Crveni krst-križ Tuzla, Udruženja penzionera Grada Tuzla i udruženja iz oblasti boračko-invalidske zaštite.

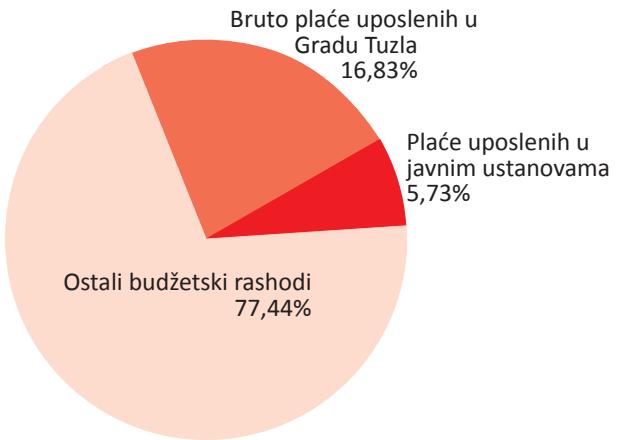
Za ove namjene u Budžetu 2019. godine, planiraju se sredstva u iznosu od 1.702.200,00 KM. Ova sredstva rasporediti će se na sljedeći način:

Rashodi za plaće i troškove lokalne administracije

U okviru budžetske potrošnje značajno učešće imaju plaće (bruto plaće i doprinosi) uposlenih u Gradu Tuzla i uposlenih u javnim ustanovama (eksternim budžetskim korisnicima). U 2019. godini je predviđeno izdvajanje u iznosu od 10.920.000 KM za plaće uposlenih u Gradu Tuzla, te 3.724.000 KM za plaće uposlenih u javnim ustanovama. Istovremeno, izdvajanje za Gradsko vijeće u Budžetu za 2019. godinu iznosi 1.545.500 KM.

Za finansiranje rada Savjeta mjesnih zajednica planiraju se sredstva u iznosu od 490.000 KM.

Budžet za građane Grada Tuzla je pojednostavljeni i ilustrovani prikaz određenih dijelova dokumenta Budžet Grada Tuzla.

Ovaj jednostavni i ilustrativni izvještaj omogućit će vam da razumijete kako gradska vlast za vas i u vaše ime troši novac.

Pogledajte i pitajte nas!

Podaci za kontakt sa građanima:

SLUŽBA ZA BUDŽET I FINANSIJE

Šef Službe: Suada Isaković, dipl. ecc.

Šef odjeljenja za budžet i finansije: Zemira Mujanović, dipl. ecc.

Broj telefona: 035 307 360

Kontakt e-mail adrese za građane:

zemiram@tuzla.ba, senadam@tuzla.ba, jasminaa@tuzla.ba

Budžet za građane Grada Tuzla:

http://grad.tuzla.ba/wp-content/uploads/2019/02/Budzet_za_gradjane_2019_v4.pdf

Budžet Grada Tuzla:

<http://grad.tuzla.ba/wp-content/uploads/2014/11/BUDŽET-ZA-2019.-GOD.pdf>